

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

Кафедра геоморфології і палеогеографії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан географічного факультету
_____ Біланюк В.І.

“__” _____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГЕОМОРФОЛОГІЇ І ПАЛЕОГЕОГРАФІЇ

галузь знань:	10 Природничі науки
спеціальність:	103 Науки про Землю
спеціалізація:	Геоморфологія і палеогеографія
факультет:	Географічний

Робоча програма навчальної дисципліни **“Актуальні проблеми геоморфології і палеогеографії”** для підготовки доктора філософії з природничих наук за спеціальністю 103 Науки про Землю, 2020.

Розробник:

доктор географічних наук, професор
кафедри геоморфології і палеогеографії Дубіс Л.Ф.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри геоморфології і палеогеографії

Протокол від 2 вересня 2020 року № 2

В.о. завідувач кафедри геоморфології
і палеогеографії _____
_____ Л.Ф.Дубіс

«_____» _____ 2020 року

Схвалено Вченою радою географічного факультету

Протокол від _____ 2020р. № _____

Голова Вченої ради географічного факультету

«_____» _____ 2020 року _____ В.І. Біланюк

Львів 2020

1. Опис навчальної дисципліни

(Витяг з робочої програми навчальної дисципліни “Актуальні проблеми геоморфології і палеогеографії”)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: <i>10 Природничі науки</i>	<i>Денна форма навчання</i>
Модулів – 1	Спеціальність:	<i>Вибіркова</i>
Блоків змістових модулів – 2	<i>103 Науки про Землю</i>	Рік підготовки – <i>другий</i>
Загальна кількість годин – 90	Спеціалізація:	Семестр – 4
Тижневих годин: аудиторних – 3 самостійної роботи – 2,625	<i>Геоморфологія і палеогеографія</i>	Лекції – 32 год
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>доктор філософії</i>	Практичні – 16 год
		Самостійна робота – 42 год
		Вид контролю – <i>іспит</i>

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить – 1,143.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення нормативної дисципліни “Актуальні проблеми геоморфології і палеогеографії” є набуття аспірантами теоретичних знань і практичних навиків, які дадуть змогу виокремити проблемні питання геоморфологічних і палеогеографічних досліджень, окреслити шляхи та застосувати сучасні методики і методи їхнього вирішення.

Завдання:

- ✓ *забезпечити набуття аспірантами теоретичних знань для окреслення і формулювання проблемних питань вивчення сучасного і давнього рельєфу, особливостей його формування та віку;*
- ✓ *сформувати в аспірантів системи знань про науково-методичні засади вивчення проблемних питань геоморфології і палеогеографії;*
- ✓ *сформувати в аспірантів вміння правильно визначити головні етапи вирішення окреслених проблемних питань та подувати покроковий алгоритм їх вирішення;*
- ✓ *сформувати в аспірантів вміння правильно інтерпретувати отримані результати дослідження;*

сформувати практичні навички, які дають можливість застосовувати набуті знання і вміння для вирішення як теоретичних так і практичних завдань геоморфології і палеогеографії.

У результаті вивчення цього курсу аспірант повинен

знати: науково-методичні проблеми геоморфології і палеогеографії, сучасні тенденції і напрями розвитку геоморфологічних і палеогеографічних досліджень, парадигми і закони геоморфології, можливості їхнього застосування у наукових дослідженнях.

вміти:

виокремити проблемні питання геоморфологічного чи палеогеографічного дослідження, сформулювати етапність чи алгоритм їхнього вирішення, правильно підібрати науково-методичні засади дослідження, застосовувати методи геоморфологічних та палеогеографічних досліджень й інтерпретувати отримані результати дослідження.

Навчальний курс охоплює **3 кредити (90 год)**. Курс складається з 32 год лекційних занять, 16 год практичних занять та 42 год самостійної роботи. Тижневе навантаження студента складає 3 год аудиторних занять та 2,625 год самостійної роботи.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. *Геоморфологія і палеогеографія: предмет, об'єкт дослідження та сучасні тенденції і напрями розвитку.*

Тема 1. **Зміст предмету геоморфології і палеогеографії з системних позицій.** Об'єкт, предмет і завдання геоморфологічних і палеогеографічних досліджень. Проблеми їхнього визначення та окреслення.

Тема 2. **Сучасні тенденції і напрями розвитку геоморфології і палеогеографії.** Головні напрями дослідження геоморфології і палеогеографії, їхнє значення для теорії і практики географії та геоморфології. Зарубіжні й українські геоморфологічні та палеогеографічні дослідження: аналіз сучасного стану і перспектив розвитку.

Тема 3. Головні парадигми в геоморфології і палеогеографії. Поняття про парадигми. Традиційна і морфодинамічна парадигми. Система понять в геоморфології. Поняття про морфолітогенез.

Змістовний модуль 2. Теоретичні і прикладні проблеми дослідження геоморфології і палеогеографії: суть, методи та підходи вирішення.

Тема 4. Головні закони геоморфології і палеогеографії. Поняття про науковий закон. Загальні та часткові геоморфологічні закони. Морфометричні закони. Закони флювіальної і еолової геоморфології.

Тема 5. Час і простір в геоморфології. Рельєф і геоморфологічний простір: проблеми дослідження і картографування. Час в геоморфології. Проблеми визначення віку рельєфу. Методи абсолютних датувань, проблеми їхнього застосування для різних генетичних типів відкладів.

Тема 6. Проблеми теоретичних і прикладних геоморфологічних досліджень. Проблеми регіональних досліджень. Геоморфологічне картографування: сучасні підходи і методи. Проблема генетичної класифікації відкладів і форм рельєфу. Проблеми дослідження і класифікації антропогенного рельєфу.

Тема 7. Сучасні проблеми палеогеографії. Проблеми ідентифікації різних генетичних типів відкладів. Стратиграфія відкладів, проблеми кореляції. Сучасні підходи, методи і проблеми реконструкції розвитку плейстоценових зледенінь. Реконструкція і межі поширення перигляціальних зон в плейстоцені. Леси і параболічні дюни як діахронні феномени перигляціальних областей.

Тема 8. Науково-методологічні проблеми геоморфології і палеогеографії. Сучасні методи досліджень в геоморфології і палеогеографії. Критерії вибору методів досліджень.

4. Структура навчальної дисципліни

№	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
		лк	пр	лаб	ср
МОДУЛЬ 1					
1	Зміст предмету геоморфології і палеогеографії з системних позицій.	2	2	–	4
2	Сучасні тенденції і напрями розвитку геоморфології і палеогеографії.	4	4	–	6
3	Головні парадигми в геоморфології і палеогеографії.	2		–	
МОДУЛЬ 2					
4	Головні закони геоморфології і палеогеографії. Поняття про науковий закон. Загальні та часткові геоморфологічні закони.	4	2	–	6
5	Час і простір в геоморфології. Рельєф і геоморфологічний простір: проблеми дослідження і картографування	4	1	–	10
6	Проблеми теоретичних і прикладних геоморфологічних і палеогеографічних досліджень.	4	2	–	8
7	Сучасні проблеми геоморфології і палеогеографії. Прогнозування.	4	1	–	4
8	Науково-методологічні проблеми геоморфології і	4	4	–	4

	палеогеографії.				
	ВСЬОГО	32	16	–	42

5. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кількість годин
МОДУЛЬ 1		
1	Визначення предмету геоморфологічних і палеогеографічних досліджень з системних позицій. Окреслення об'єкту, предмету, мети і завдань досліджень з урахуванням дисертаційного дослідження аспіранта	2
2	Аналіз стану, сучасних тенденцій і напрямів розвитку геоморфологічних і палеогеографічних досліджень з урахуванням зарубіжного і українського досвіду.	4
МОДУЛЬ 2		
3	Аналіз головних законів геоморфології та палеогеографії, можливість їхнього застосування з позиції дисертаційного дослідження аспіранта	2
4	Виокремлення науково-методичних проблем дисертаційного геоморфологічного чи палеогеографічного дослідження. Створення алгоритму їхнього вирішення.	4
5	Підбір методів дослідження у відповідності до об'єкта, предмета і завдань досліджень. Їх застосування для вирішення конкретних регіональних і прикладних геоморфологічних і палеогеографічних досліджень.	4
	ВСЬОГО	16

6. Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин
МОДУЛЬ 1		
1	Алгоритми дослідження теоретичних і прикладних проблем у геоморфології і палеогеографії	6
2	Геоморфологічна тріада. Її аналіз в контексті дисертаційного дослідження	4
МОДУЛЬ 2		
3	Проблеми дослідження різних генетичних типів рельєфу та відкладів	14
4	Картографування сучасного і давнього рельєфу: проблеми, сучасні підходи і методи	10
5	Прогнозування розвитку рельєфу та рельєфотвірних процесів	4
6	Рельєф і катастрофічні геоморфологічні процеси: приклади, прогнози, проблеми вивчення	4
	ВСЬОГО	42

7. Методи навчання

Використовуються такі методи навчання:

- а) *словесні* – лекція-презентація, семінар-конференція, пояснення, дискусія;
- б) *наочні* – лекція-презентація, ілюстрування лекційного матеріалу таблицями, схемами та графіками, світлинами, короткими науковими та документальними фільмами;

в) *практичні* – виконання практичних робіт, що передбачає організацію навчальної роботи для отримання нових знань, перевірки певних наукових гіпотез на рівні досліджень, узагальнень та аналізу та формування вмінь і навичок інтерпретації результатів у відповідності до об'єкта геоморфологічних чи палеогеографічних досліджень.

8. Методи контролю

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

- семінарські тощо : 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 20;
- контрольні заміри (два модулі): 15% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 30;
- іспит: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 50

Підсумкова максимальна кількість балів 100

Контроль знань здійснюється за результатами іспиту.

9. Питання до колоквиумів чи іспиту.

1. Назвіть об'єкт, предмет геоморфологічних і палеогеографічних досліджень та окресліть проблеми їхнього визначення.
2. Сучасні світові тенденції розвитку геоморфологічних досліджень.
3. Сучасні світові тенденції розвитку палеогеографічних досліджень.
4. Окресліть головні напрями геоморфологічних досліджень в Україні.
5. Окресліть головні напрями палеогеографічних досліджень в Україні.
6. Назвіть існуючі школи геоморфологічних та палеогеографічних досліджень в Україні.
7. Поняття про парадигми. Традиційна та морфодинамічна парадигми в геоморфології і палеогеографії.
8. Дискретно-континуальне дослідження рельєфу: суть та значення
9. Світовий досвід дослідження властивостей самоорганізації рельєфу.
10. Морфолітогенез: суть, значення для дослідження рельєфу.
11. Поняття про науковий закон. Загальні та часткові геоморфологічні закони.
12. Закони флювіальної геоморфології. Закон факторної відності флювіальних руслових систем
13. Морфометричні закони в геоморфології
14. Закон геоморфології берегових зон.
15. Закони еолової геоморфології
16. Рельєф і геоморфологічний простір: проблеми дослідження.
17. Час в геоморфології. Проблеми і методи визначення віку рельєфу.
18. Методи абсолютних датувань, проблеми їхнього застосування для різних генетичних типів відкладів.
19. Проблеми регіональних досліджень.
20. Геоморфологічне картографування: сучасні підходи і методи.
21. Проблема генетичної класифікації відкладів і форм рельєфу.
22. Проблеми дослідження і класифікації антропогенного рельєфу.
23. Проблеми ідентифікації різних генетичних типів відкладів.
24. Стратиграфія відкладів, проблеми кореляції.
25. Сучасні підходи, методи і проблеми реконструкції розвитку плейстоценових зледенінь.
26. Реконструкція і межі поширення перигляціальних зон в плейстоцені.
27. Леси і параболічні дюни як діахронні феномени перигляціальних областей.
28. Леси і параболічні дюни : проблеми поширення та специфік розвитку.
29. Сучасні методи досліджень в геоморфології і палеогеографії.
30. Критерії вибору методів досліджень та побудови алгоритму досліджень

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					50	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
8	8	9	5	5	5	5	5		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Оцінка ЄКТС	Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен	
A	90–100	5	відмінно
B	81–89	4	дуже добре
C	71–80		добре
D	61–70	3	задовільно
E	51–60		достатньо

Питання до іспиту

11. Рекомендована література

Базова:

1. W poszukiwaniu problemów badawczych współczesnej geomorfologii / Zwoliński Z. // Landform Analysis. – 2012. – Vol. 20. – S. 117–133.
2. Проблемы теоретической геоморфологии / [Симонов Ю. Г., Тимофеев Д. А., Уфимцев Г. Ф. [др.]. – М. : Наука, 1988. – 246 с.
3. Starkel L. O niektórych prawidłowościach rozwoju rzeźby gór i ich przedpoli / L. Starkel. – Warszawa: Wydawnictwo Akademickie SEDNO, 2014. – 382 s.
4. Просторово-часова кореляція палеогеографічних умов четвертинного періоду України / [за ред. Ж.М.Матвіїшиної]. – К. : Наук. думка, 2010. – 191 с..
5. Пути эволюционной географии (итоги и перспективы) / [за ред. И. И. Спасская]. – М. : Институт географии РАН, 2002. – 349 с.
6. Пащенко В. М. Методологія та методи наукового пізнання / В. М. Пащенко. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2011. – 256 с.

Допоміжна:

1. Періодичні видання:
 - Geomorphology,
 - Sedimentary Geology,
 - Aeolian research
 - Фізична географія і геоморфологія
 - Вісник Львівського університету. Серія географія.
2. Miłoś P. Geomorfologia / P. Miłoś. – Warszawa: PAN, 2006. – 461 s.
3. Стецюк В. В. Основи геоморфології: навч. посібн.[для студ. вищ. навч. закл.] / В.В. Стецюк, І. П. Ковальчук. - К.: Вища шк., 2005. – 496 с.

4. Кравчук Я. С. Геоморфологічне картографування / Я. С. Кравчук. – Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 175 с.
5. Гардинер В. Полевая геоморфология (пер. с англ.) / Гардинер В., Дакомб Р. – М.: Надра, 1990. – 238 с.
6. Kovalchuk I. Methodology and experience of landscape-limnological research into lake-basin systems of Ukraine / I. Kovalchuk, V. Martyniuk // Geography and Natural Resources. – July 2015. – Volume 36. – Issue 3. – P. 305-312.
7. Starkel L. Different aspects of Polish geomorphology: paleogeographic, dynamic and applied / L. Starkel // History of geomorphology [red. K. J. Tinkler]. – Binghampton Symposia in Geomorphology 19. - 1988. – P. 257–282.

12. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Форма підсумкового контролю успішності – **іспит**.